Герцаївська ЦБС
Центральна районна бібліотека ім. Г. Асакі
Sistemul centralizat de biblioteci Herţa
Biblioteca centrală raională G. Asachi

Сторінки літературно-мистецького щоденника Георге Асакі

File de literatură şi atră din zâlnicul lui Gheorghe Asachi

(Методично–бібліографічні матеріали з нагоди 225-річчя від дня народження Г. Асакі)

(Materiale metodice–bibliografice consacrate a 225 ani din ziua naşterii a lui G. Asachi)

Герца
Herţa
2013

ББК 83.3 (4 Укр.–4 Чен.)
С 82

Підготували:
Pregătit:

Ганна Панциру, завідувач організаційно-методичним відділом Герцаївської ЦРБ ім. Г. Асакі
Anna Pantâru, şefa secţiei metodice a bibliotecii centrale raionale G. Asachi
Інна Вельховецька, бібліограф Герцаївської ЦРБ ім. Г. Асакі
Inna Velhoveţca, bibliograf a bibliotecii centrale raionale G. Asachi

Редактор:
Redactor:

Іванна Рудько, завідувач редакційно-видавничим відділом Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка
Ivanna Rudco, responsabil de secta editurii de redactare a bibliotecii regionale universale stiintifice din Cernauti in numele lui M. Ivasiuc

Комп'ютерний набір:
Cules:

Сергій Ністор
Serghei Nistor

Відповідальна за випуск:
Responsabilă de ediţie:

Олена Мігай, директор Герцаївської ЦБС
Elena Migai, directoarea Sistemului centralizat de biblioteci Herţa

С 82 Сторінки літературно-мистецького щоденника Георгія Асарі : методично-бібліографічні матеріали з нагоди 225-річчя від дня народження Г. Асакі. – Герца : ЦРБ ім. Г. Асакі, 2013. – 28 с.

File de literatură şi atră din zâlnicul lui Gheorghe Asachi materiale metodice–bibliografice consacrate a 225 ani din ziua naşterii a lui G. Asachi. – Herţa: BCR G. Asachi, 2013. – 28 c.

ПЕРЕДМОВА

2013 рік є ювілейним для Георгія Асакі: 01 березня виповнилося 225 років від дня народження.

Г. Асакі (рум. Gheorghe Asachi (Asaki) 01 (12) березня 1788, с. Герца, Молдавське князівство – 12 (24) листопада 1869, Ясси, Румунія) – румунський письменник, художник, історик, драматург і перекладач вірменського походження. Один з найвпливовіших людей свого покоління в Молдавії та Румунії.

Сприяв розвитку національного театру, образотворчого мистецтва, вніс великий внесок у розвиток педагогічної думки, створив низку шкіл та культурно–просвітницьких установ.

Один із зачинателів нової літератури в Молдові, автор низки поетичних, прозових і драматичних творів, збагатив рідну літературу тематично і жанрово.

Причетність письменника до рідного народу та герцаївського краю відчувається у всій його творчій спадщині Г. Асакі.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ

Життєва сторінка

Георге Асакі народився на півночі Молдови в селі Герца (нині місто Герца Чернівецької області, Україна) в 1788 році. Сім'я раніше жила в Трансільванії, де була відома під прізвищем Асакіевіч (Asachievici). Батько, Лазар Асарі, був православним священиком вірменського походження, мати Олена - дочкою трансільванського священика. Після початку чергової російсько - турецької війни сім'я переїхала до Буковини, потім до Галичини. Перші знання румунською мовою отримує в початковій школі м. Герца. Близько 1795 р. вони обгрунтовуються у Львові. Тут Асакі навчався в єзуїтському коледжі, а в 1803-1804 рр. - на філософському факультеті Львівського університету. Після двох років навчання він повернувся в Молдавію. Незабаром померла мати Асакі, а його батько був призначений першим протопопом Молдавської метрополії і переїхав до Ясс. На початку 1805 року Георгій Асакі захворів малярією і за рекомендацією лікарів виїхав лікуватися до Відня. Він отримав державну стипендію і вивчав математику, астрономію і живопис. У цей час Відень був зайнятий наполеонівською армією. У 1808 році, під час російської військової адміністрації в Молдавії в ході російсько-турецької війни, батько Асакі домігся від П. В. Чичагова призначення сина лейтенантом і главою Інженерного корпусу, але Георге Асакі відмовився вступити на посаду і в квітні того ж року виїхав з Відня до Італії. Він мав намір продовжити навчання в Римі, але по дорозі відвідав Трієст, Венецію, Падую, Ферраррі, Болонью і Флоренцію, і прибув до столиці лише 11 червня. 19 серпня він

виїхав на Сицилію, де побував у Неаполі і Помпеях. Асакі без супроводу спустився в кратер Везувію.

Незабаром Асакі повернувся до Риму, де вивчав італійську літературу, археологію, живопис і скульптуру. У 1809 році він зустрів 19-річну дочку міланського купця Біанкі Мілезі (Bianca Milesi), яка, за власними словами Асакі, була основним джерел натхнення і допомогла «стати з художника поетом». Біанка Мілезі в 1825 році вийшла заміж за французького доктора і в 1849 році померла від холери.

У цей час Асакі написав перші вірші, за які отримав нагороду від Румунського літературного суспільства. Серед віршів того періоду було і «Viitorul» («Майбутнє»), де Асакі закликав до національного відродження. Асакі цікавився давнією історією Дакії, шукав в бібліотеці Ватикану документи з історії Дакії і Дунайських князівств.

У 1812 році Георге Асакі повертається до Молдавського князівства, прибувши спочатку до Галац, а 30 серпня до Ясс. Незадовго до цього за Бухарестським мирним договором Молдавія повернулася до складу Османської імперії, а господарем був призначений Скарлат Каллімакі.

Культурна діяльність Асакі була перервана в 1821 році Грецької революцією, що почалася на території Молдавії, яка стала ареною боїв між турецькою армією і грецькими повстанцями. Асакі, як і багато інших молдаван, знайшов притулок на російській території. Через рік він повернувся, так як Османська імперія покінчила з Фанаріотскім режимом в Молдавії, а господарем став Іоан Стурдза, який призначив Асакі своїм дипломатичним представником в Австрії і дарував йому у зв'язку з цим дворянський титул. Асакі обіймав посаду з 30 листопада 1822 по лютий 1827 рр.

У Відні Асакі зустрів австрійку Олену Таубер, колишню гувернантку при дітях Стурдзи і вдову купця Киріака Мелірато. У 1827 році вони повінчалися в православній церкві в Яссах. В Олени було троє дітей від попереднього шлюбу (дівчинка Герміона і два хлопчики - Олександру і Димитріє), яких Асакі усиновив.

У 1827 році Асакі повернувся на батьківщину і був призначений радником департаменту освіти, отримавши титул Ага. У 1828 році він сприяє відкриттю початкової школи та Василівської гімназії, названої на честь Васіле Лупу. Після укладення Адріанопольського миру було встановлено російський протекторат над Дунайськими князівствами, а Асакі був обраний секретарем молдавського комітету з розроблення Органічного регламенту. У 1830 році Асакі увійшов до складу делегації, яка попрямувала до Петербурга для узгодження Органічного регламенту з російським урядом.

Велике враження на Асакі справили принципи функціонування державних інститутів у Росії, і він спробував відтворити їх в Молдавії.

З 1834 р. Асакі був найближчим сподвижником нового господаря Михайла Стурдзи, просував навчання молдавською мовою. У 1840 роки він відстоював консервативні цінності, протистояв набираючому популярність ліберальному рухові, виступав проти Молдавської революції 1848 р. і проти

союзу Молдавського князівства з Валахією, робив активні дії, щоб перешкодити цьому союзу.

Після об'єднання в Яссах пройшли народні хвилі проти продовження союзу по закінченні правління Кузи (14 квітня 1866). Асакі був допитаний за підозрою в підбурюванні до заколоту. Пізніше йому було відмовлено в участі при створенні Румунської Академії.

В 1862 році участь у різних фінансових операціях призвело до банкрутства. Асакі був довгий час залежний від кредиторів, і тільки в лютому 1869 році уряд виділив йому пенсію у розмірі 8888 лей «за заслуги перед країною в 1813-62 рр..». Через кілька місяців Георге Асакі помер і був похований в Церкві Сорока Святих в Яссах.

Творча сторінка

У молоді роки Асакі був одним з найбільш значущих представників покоління молдавських ідеалістів. У контексті свого часу, коли співіснували романтизм і пізній класицизм, Асакі поряд з Грігоре Александреску, Джордже Баронзі та іншими примикав до класицизму. Літературний критик Габарет Ібреіляну стверджував, що творчість Асакі являла собою перехід від класицизму, представленого Костакем Конаком, до романтизму, що знайшли відображення в пряцях молодих Василе Александрі та Дмитра Болінтіняну. Асакі рекомендував своїм студентам вивчати італійську літературу і несхвально ставився до французького літературного впливу.

Основу творчості Асакі складають вірші, перші з яких були написані італійською мовою, а також велика кількість коротких оповідань і новел, де він описував легендарні історичні події і використовував румунську міфологію. Відомі збірники Асакі «Вірші» (1836), «Вибрані байки» (1836), історичні новели «Княжна Руксана» (1841), «Олена молдаванка» (1851), «Біла долина» (1855) та інші. Його літературні роботи поєднують класицизм з романтизмом. Асакі часто використовував молдавські архаїзми та регіоналізми.

Великий вплив на творчість Асакі мали автори Епохи Відродження (Петрарка, Аріосто, Тассо) і сучасники - Роза, Грей, Бюргер, Жуковський, Байрон і Шіллер.

Асакі придумав вигадану землю, названу «Докія» (Dochia) - ілюзія на Дакію і міф про бабу Докію. В цій землі присутній гірський масив Чахлеу під ім'ям Півонія (Pion). Докія згадується і в епічній новелі про першого господаря Молдавського князівства Драгош, в якій дані із старовинних хронік переплітаються з авторським вимислом .

Він докладає величезних зусиль щодо розвитку національної культури і просвіти. У 1814 році організував при господарській Академії клас інженерів-землевпорядників, де вперше читав молдавською лекції з математики, геодезії та архітектури. Асакі організував перші театральні вистави на рідній мові (1816). Заснував перший в Молдові національний театр, чимало сил віддавав поповненню його репертуару творами рідною

мовою. Перекладав твори Расіна, Мольєра, Гольдоні та ін., написав власні п’єси «Петру Рареш», «Єлена Драгош з Молдавії», «Повернення горця з Англії».

Після повернення з Петербурга, Георге Асакі став главою державного архіву, видав низку документів з історії країни, створив «Товариство медиків і натуралістів», заснував типолітографії і першу паперову фабрику в Молдавії.

Заснував перший вуз – так звану Михайлянську академію (1835). Будучи управителем шкіл Молдови, здійснив ряд прогресивних реформ шкільної освіти. За його ініціативою було відкрито багато сільських і повітових шкіл, для яких писав підручники.

У 1829 році під його редакцією зі схвалення російської адміністрації починає виходити перша молдавська газета «Албіна роминяске» («Albina Rominească», 1829-1849), видав перші альманахи і календарі рідною мовою.

Українська сторінка

Георге Асакі розробляв і українську тематику. Цікава, зокрема, його історична повість "Князівна Руксанда" (1841), в якій йдеться про одруження сина Богдана Хмельницького Тимоша з донькою молдавського господаря Василя Лупула. В історичному нарисі "Мазепа в Молдові" (1859) автор з симпатією намалював образи гетьманів Б. Хмельницького та І. Мазепи - борців за свободу і незалежність України. В 1842 році письменник опублікував дуже цінну статтю "Козаки". Автор зачарований українською піснею, називає козаків "хоробрим народом". Українські історичні й соціальні пісні для нього – це політичні маніфести і бойові прокламації народу. «Ці пісні, - підкреслює Асакі, - завжди надихали козаків старовинним духом незалежності й відваги». Про Україну та її мальовничі міста, Г. Асакі з любов'ю написав в нарисах "Щоденник молдавського мандрівника" (1830) і "Львів" (1866).

Цікаво знати

Іменем Г. Асакі названі:

• ліцей, районна бібліотека, Літературний музей м. Герца (Україна), Технічний університет, Технічний коледж, Повітова бібліотека м. Ясси (Румунія).

• вулиці міст: Герца (Україна), Кишинів, Бельци, Кагул, Калараш, Дондюшани, Фалешти, Флорешти, Окниця, Ришкань, Сорока, Бендери (Молдова), Ясси, Бухарест, Сибіу, Галац, Фокшани, Клуж–Напока, Тимішоара, Берлад, Кужір, Алба–Юлія, Васлуй, Пятра–Нямц, Брашов, Орадя, Крайова (Румунія).

• районна газета «Газета де Герца» має логотип Г. Асакі.

• пам’ятники та погруддя Г. Асакі встановлені в: містах Герца (Україна), Кишинів (Молдова), Бухарест та Ясси (Румунія).

• у 1998 р. Герцаївською районною радою заснована літературно-мистецька премія «Г. Асакі», що надається кращим працівникам освіти та культури району.

До популяризації творчого доробку письменника та громадського діяча Г. Асакі пропонуємо цикл заходів:

• *Виставка - персоналія «Г. Асакі - просвітитель XIX ст.»*

• *Екскурс у творчий і життєвий шлях «Г. Асакі – письменник й громадський діяч»*

• *Краєзнавча година «Г. Асакі – гордість Герцаївщини»*

• *Читацька конференція «Письменник, педагог і культурний діяч»*

• *Літературна вікторина «Шляхами життя і творчості Г. Асакі»*

• *Година поезії «Краса поетичного слова Г. Асакі»*

• *Літературна бесіда «Г. Асакі і українська культура»*

• *Штрихи до портрету «Перший із перших»*

• *Літературні читання «Невтомний учений»*

ВИСТАВКА – ПЕРСОНАЛІЯ
«Георге Асакі – просвітитель XIX ст.»

1 розділ «Життя та діяльність класика»

2 розділ «Твори Г. Асакі»

3 розділ «Г. Асакі і українська культура»

4 розділ «Г. Асакі – гордість Герцаївщини»

ЛІТЕРАТУРНА ВІКТОРИНА
«Шляхами життя і творчості Г. Асакі»

1. Де і коли народився Г. Асакі? *(01.03.1788р., м. Герца, Україна).*
2. Де здобув середню освіту? *(Львів).*
3. Де поглиблює свої знання? *(Відень, Італія).*
4. Які предмети вивчає? *(математику, астрономію, живопис і скульптуру, археологію, італійську літературу).*
5. Хто поміг йому стати «з художника поетом»? *(Біанка Мілезі, м. Мілан, Італія).*
6. Назвіть перший вірш *(«Майбутнє»).*
7. Який вклад вніс в розвиток національної культури і просвіти? *(організував при господарській академії клас інженерів-землевпорядників, вперше читав молдавською лекції з математики, геодезії та архітектури, перші театральні вистави на рідній мові, збагатив рідну мову тематично і жанрово, заснував перші національні часописи, альманахи, календарі, типолітографії, паперову фабрику, створив «товариство медиків і натуралістів»).*
8. Твори яких письменників переклав? *(Расіна, Мольєра, Гольдоні).*

9. Які п’єси написав? *(«Петру Рареш», «Елена сарі з Молдавії», «Повернення горця з Англії»).*

10.Які твори присвячені українській тематиці? *(«Князівна саріда», «Мазепа в Молдові», стаття «Козаки», «Щоденник молдавського мандрівника», «Львів»).*

11.Назвіть першу румунську газету *(«Албіна роминяске»).*

12.Назвіть відомі збірники та твори Г. сарі *(«Вірші», «Вибрані байки», історичні новели «Князівна саріда», «Олена молдованка», «Біла долина»).*

13.Коли помер і де похований Г. сарі? *(12.11.1869 р., церква Сорока Святих, м. Ясси, Румунія).*

ЧИТАЦЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Письменник, педагог і культурний діяч»

Пропонуємо ряд питань:

1. Життєвий шлях Г. Асакі.
2. Збагатив рідну літературу тематично і жанрово.
3. Г. Асакі – культурний діяч.
4. Освітня діяльність і педагогічні ідеї Г. Асакі.
5. Г. Асакі і українська культура.
6. Г. Асакі і сучасність.

CUVÂNT DE ÎNTRODUCERE

2013 este un an jubiliar pentru Gheorghe Asachi: 01 martie s-au împlinit 225 ani din ziua naşterii.

Gheorghe Asachi (Asaki) s-a născut la 01 (12) martie 1788 în satul Herţa, principatul Moldova – 12 (24) noiembrie 1869, Iaşi, România – scriitor român, poet, pictor, istoric, dramaturg şi traducător. Una din cele mai ilustre persoane din Moldova şi România.

A contribuit la dezvoltarea teatrului naţional, artei, pedagogiei, înfiinţând un şir de şcoli şi instituţii de cultucă.

Unul din fondatorii noii literaturi în Moldova, autor de opere poetice, dramatice şi de proză. Îmbogăţeşte limba maternă în tematică şi gen.

Simpatia sciitorului către poporul său şi ţinutul Herţa se simte în toată creaţia lui G. Asachi.

VIAŢA ŞI ACTIVITATEA A LUI GHEORGHE ASACHI

Gheorghe Asachi (n. 1 martie 1788 - d. 12 noiembrie 1869) a fost un poet, prozator și dramaturg român care s-a născut la Herța, în nordul Moldovei (azi în Ucraina) ca fiu al preotului Lazăr (Leon) Asachi și al Elenei. Unii îi atribuie o origine armeană sau ruteană, pe linie paternă. George Călinescu i-a stabilit o altă genealogie, cea maternă. Niculai, fiul lui Grigore Olteanu, nemeș din Oltenia a trecut în Moldova și de acolo în Oltenia în 1713. În 1728 coboară în Moldova, se preoțește și se însoară cu fata unui preot. Fiica lui va fi Elena, mama lui Gheorghe Asachi.

Primele cunoştinţe în limba română G. Asachi le capătă în familie şi în Şcoala începătoare din Herţa, dar destul de repede, la vârsta de 8 - 9 ani, îl urmează pe tatăl său la Lvov (Polonia, azi Lvov, Ucraina) continuând studiile în polonă, latină, germană.

În cadrul Universității din Lvov, în perioada 1796 - 1804, Asachi studiază, la Facultatea de Filozofie: logica, matematica, istoria naturală, fizica, metafizica și etica. Apoi, în perioada 1802 - 1804, urmează și un curs special de arhitectură.

La Lvov, Asachi şi-a pus bazele culturii sale enciclopedice, s-au înfiripat concepţiile sale iluministe sub influenţa unora dintre profesorii universităţii şi a cunoscut literatura poloneză şi literatura clasică română, care se vor simţi în creaţiile sale literare.

Apoi studiază astronomia și cadastrul la Viena (1805-1808), arheologia și epigrafia la Roma (1808 - 1812), unde citește literatură italiană și scrie sonete. Publică primul său sonet în limba italiană în Giornale di Campodoglio în 1811. Primul poem în limba română, "Către Italia" a fost scris în acelaşi an.

În 1812 revine în Moldova și se consacră activității de propășire a culturii române. Pune bazele Academiei Mihăilene (1835), strămoașa Universității din Iași. Fondează revista „Albina românească” și o tipărește la tipolitografia „Albina”.

Aici îi apar primele volume originale „Culegere de poezii și Fabule alese”. Adversar declarat al Revoluției de la 1848 în Moldova, cade în uitare și în perioada aceasta își tipărește nuvelele istorice, întîi în franceză, „Nouvelles historiques de la Moldo Roumanie” în 1859, apoi și în traducere românească, în 1867.

În anul 1869 la vârsta de 81 de ani pleacă în călătorie la Lemberg, în Galiția și cumpără manuscrisul Țiganiadei lui Ion Budai-Deleanu.

Dupa obtinerea doctoratului în filozofie şi a diplomei de inginer şi arhitect, Gheorghe Asachi se întoarce în ţară, la Iaşi (1805), unde pune în practică cunoştinţele sale de arhitectură la construirea unor case particulare, în acelaş an pleacă la Viena, unde studiază, timp de 3 ani, astronomia, matematicile superioare şi pictura. În august 1808, Gheorghe Asachi pleacă să-şi completeze studiile la Roma. Aici a scris primele încercări poetice şi a fost ales membru extraordinar al Societaţii literare din Roma. În august 1812, Gheorghe Asachi se întoarce în Moldova. Stapânind o cultură superioară solidă şi multilaterală, cunoscător al mai multor limbi străine - polona, rusa, latina, germana, italiana, franceza şi engleza - ca nimeni altul in vremea sa, optimist, cu dor de muncă şi încrezător în puterile sale, călăuzit de o ideologie liberală progresistă şi de o puternică dragoste de patrie şi popor, Gheorghe Asachi speră să joace un rol important de restaurator în ţara sa.

Întoarcerea lui Asachi din Italia coincide cu procesul de prefacere rapidă a relaţiilor feudale în Moldova, care reclamă, într-o

măsură mereu crescând, difuzarea ştiinţelor prin instituţii de învăţământ. Funcţiile pe care Asachi putea să le îndeplinească şi activitaţile ce erau în măsura să le desfăşoare erau numeroase şi necesare ţării.

Dar aici se loveşte de o realitate tristă. Situaţia ţăranilor era grea: lipsa şcolilor, bibliotecilor, ziarelor, a tuturor instituţiilor moderne care asigura progresul unui popor, îl face conştient de necesitatea unei activităţi sistematice de trezire a conştiinţei naţionale. Cărturar de tip renascentist, cu o cultură enciclopedică şi iluministă, dotat cu înclinaţii pentru multiple domenii artistice - inginer, profesor, diplomat, grafician, ziarist, pictor, tipograf, arhivist, dramaturg - Gheorghe Asachi s-a risipit cu dărnicie din dorinţa generoasă de a impulsiona dezvoltarea culturii româneşti. Desfăşurându-şi cea mai rodnică activitate într-o perioadă de hotar între epoca feudală şi începuturile orânduirii burgheze, Asachi poate fi revendicat în aproape orice domeniu al culturii.

În 1813, Asachi înfiinţează o clasă de inginerie şi hotarnicie în limba română, unde predă arhitectura, istoria artelor, geodezia, matematica, dezvăluindu-şi un neobosit talent pedagogic. În 1818 apare deja prima promoţie de ingineri formaţi în ţară. Timp de aproape 40 de ani, Asachi s-a ocupat de organizarea şcolilor din Moldova (1813 - 1849). însărcinat de mitropolitul Veniamin Costache, în 1820, Asachi se ocupa de organizarea Seminariului de la Socola. În acest scop el aduce din Transilvania câţiva profesori iniţiaţi. După o perioadă petrecută la Viena ca agent diplomatic al domnitorului loniţă Sandu Sturdza, Asachi se reîntoarce în 1827 la Iaşi pentru a desfăşura, în urmatorii 20 de ani, activitatea sa cea mai rodnică, şi care îl va transforma în personalitate proeminentă a Moldovei.

Militând pe linia idealurilor sale de tinereţe, el îşi continuă strădaniile de organizare a învăţământului, înfiinţând prima şcoală primară de fete, Institutul pentru educaţia fetelor (1834), punând bazele învţământului artistic şi politehnic în 1841 prin inaugurarea şcolii de arte şi meserii, extinzând reţeaua şcolilor primare, scriind manuale, alcătuind programe analitice. Realizarea sa de căpetenie rămâne însă Academia Mihaileană, deschisă în 1835, institut care va deveni o adevărată pepinieră de intelectuali instruiţi. Un alt ţărâm în care contribuţia lui Gheorghe Asachi poate fi considerată hotărâtoare este cel ziaristic. El este în Moldova iniţiatorul presei în limba română, tipărind primul ziar românesc „Albina românească". Vazând în presă un excelent instrument de informare şi educare, Asachi va scoate şi alte ziare destinate unor categorii diverse de cititori, cum ar fi: „Foaia sătească" (1839-1840) şi (1846-1850) - destinată ţăranilor, „Icoana lumii" (1846) care populariza cuceririle ştiinţei.

Populariziază istoria Moldovei, publică biografiile lui D. Cantemir, G. Ureche, Miron şi Niculae Costin ş.a. Paralel cu aceasta G. Asachi îşi continuă creaţia artistică.

În perioada anilor 1830–1840 ai secolului XIX G. Asachi era o figură de vază în viaţa culturală şi literară a Moldovei. Dar în anii următori situaţia se schimbă. Acuma, când ştiinţa, învăţământul, arta, literatura au început şă se dezvolte mai repede, când în fiecare din domeniile acestea s-au ivit oameni noi, mai unilaterali, poate, dar mai talentaţi, mai profunzi decât Asachi, bătrânului scriitor îi venia tot mai greu să se impună pe aceste tărâmuri. Însă G. Asachi a fost un luminist atât prin caracterul activităţii sale cât şi prin mentalitatea sa. El era un adept al „absolutizmului luminat". Crezând sincer, că nu orânduiala obştească şi economică, dar lipsa de cultură e singura pricină a tuturor neajunsurilor societăţii contemporane. Concepţia absolutizmului „luminat" a determinat reformizmul lui Asachi. El se retrage din viaţa culturală şi obştească, continuându-şi activitatea doar în ramura jurnalisticii şi a literaturii.

Gheorghe Asachi şi-a întrecut totuşi înaintaşii şi pe mulţi sciitori contemporani atât prin bogăţia conţinutului, prin varietatea genurilor şi a speciilor, pe care le-a cultivat, cât şi prin forma mai aleasă a creaţiilor sale.

Pe timpul său, Asachi fusese citit, stimat şi apreciat. Vom aduce o scurtă mărturie autoritară a scriitorului C. Negruzzi, care în articolul său „Scene pitoreşti din obiceiurile Moldovei", ţinuse să menţioneze: „Sfârsând acest articol asupra cântecelor naţionale nu putem lăsa a nu pomeni frumoasele balade ale mamei lui Ştefan şi a nimfei Dochia, reînviate din pulberea viacurilor de Domnul Asachi, pe care nu ne sfiim a le recomanda atât cititorilor noştri, cât şi oricărui artist străin, ca pe nişte capodopere de melodie".

Contemporanii, a spus cineva, nu pot fi judecători imparţiali.

Preţuirea dată de Negruzzi baladelor lui Asachi, pentru vremea noastră, este într-adevăr exagerată. Astăzi creaţiile lui Asachi numai stârnesc acelaş ecou viu în sufletul cititorilor ca odinioară. Însamnă oare aceasta, că ele nu mai prezintă nici un înteres, că nu merită să fie popularizate, citite?. Se înţelege, că nu. Ele nu şi-au perdut valoarea artistică, puterea lor emotivă nici în ziua de azi. Unele, continuă să păstreze o necontestată însemnătate istorică documentară, făcându-ne cunoştinţă

cu începuturile literaturii moldoveneşti, cu ceea ce a alcătuit „hrana” spirituală a unei generaţii dispărute de mult.

A mai fost o cauză, care l-a împiedicat pe scriitor să-şi dezvolte deplin talentul artistic: e vasta lui activitate culturală, căreea ia consacrat mult timp şi energie, entuziazmul său veşnic tânăr şi cunăştinţele sale enciclopedice.

Rolul, pe care l-a jucat el în literatura moldovenească, poate să fie bine caracterizat prin propriile versuri:

„Picătura, de şi mică, ce pe o stâncă picurează,
Face râului o cale, care după ea urmează.”

S-a stins din viaţă în 1869, la adânci bătrâneţe şi înmormântat în biserica „Patruzeci de sfinţi” în Iaşi, România.

Tema ucraineană în creaţia lui Gheorghe Asachi

George Asachi a dezvoltat şi tema ucraineană în operele sale. În special romanul său istoric "Ruxanda Prinţesă" (1841), în care se descrie căsătoria fiului lui Bogdan Hmelniţkii Timoş cu fiica domnitorului moldovean Vasile Lupul. În eseul istoric "Mazepa în Moldova" (1859) autorul descrie cu simpatie chipurile hatmanilor Bogdan Hmelniţki şi Ivan Mazepa - luptători pentru libertatea şi independenţa Ucrainei. În 1842, scriitorul a publicat un articol foarte valoros "Cazacii". Autorul fiind fascinat de cântecul ucrainean îi numeşte pe cazaci “popor curajos". Cântecele ucrainene istorice şi sociale pentru el sunt manifeste politice şi proclamaţii de luptă a poporului. Asachi accentuază că aceste cântece, întotdeauna, inspiră cazacilor vechiul spirit de independenţă şi vitejie". Despre Ucraina şi oraşele ei pitoreşti Asachii a descris cu dragoste în eseurile "Zâlnecul călătorului moldovean" (1830) şi "Lvov" (1866).

Fapte interesante Numele lui Asachi poartă:

• liceul, biblioteca raională, muzeul literar or. Herţa (Ucraina), Universitatea tehnică, Colegiul tehnic, biblioteca judeţeană or. Iaşi (România).

• străzile oraşelor: Herţa (Ucraina), Chişinău, Bălţi, Cahul, Calaraş, Dondușeni, Faleşti, Floreşti, Ocniţa, Răşcani, Soroca, Bender (Moldova), Iaşi, Bucureşti, Sibiu, Galaţi, Focşani, Cluj- Napoca, Timişoara, Bărlat, Cujir, Alba – Iulia, Vaslui, Peatra – Neamţ, Braşov, Oradea, Craiova (România).

• gazeta raională „Gazeta de Herţa” are logotipul G. Asachi (Ucraina).

• monumente şi busturi a lui G. Asachi sunt ridicate în: or. Herţa (Ucraina), or. Chişinău (Moldova), or. Bucureşti şi Iaşi (România).

• în 1998 consiliul raional Herţa a întemeiat premiul literar – artistic „G. Asachi”, care se oferă celor mai activi funţionari din sfera învăţământului şi culturii raionului.

Pentru popularizarea creaţiei scriitorului G. Asachi propunem un ciclu de activităţi:

- Expoziţie de carte „G. Asachi – iluministul viacului XIX”
- Călătorie în viaţă şi activitate „G. Asachi – scriitor şi activist”
- Oră tematică „G. Asachi – mândria plaiului Hertan”
- Conferentă „Scriitor, pedagog şi activist în sfera culturii”
- Victorină literară „Pe potecile de viaţă şi activitate a lui Asachi”
- Oră de poezie „Faima cuvântului poetic”
- Convorbire literară „Asachi şi cultura ucraineană”
- Schiţe de portret „Primul printre primii”
- Recital literar „Neobositul iluminist”

EXPOZIŢIE DE CARTE
„G. Asachi – iluministul viacului XIX”

1. Viaţa şi activitatea clasicului.
2. Operele lui G. Asachi.
3. G. Asachi şi cultura ucraineană.
4. G. Asachi – mândria plaiului Herţan.

VICTORINĂ LITERARĂ
„Pe potecile de viaţă şi activitate a lui Asachi”

1. Unde şi când s-a născut G. Asachi? *(01.03.1788, or. Herţa, Ucraina).*
2. Unde a obţinut studii medii? *(Lvov).*
3. Unde şi-a continuat studile? *(Viena şi Italia).*
4. Care obiecte studiază? *(matrmatica, astronomia, pictura şi sculptura, arheologia, literatura italiană).*
5. Cine i-a ajutat să devină „din pictor poet”? *(Bianca Milezi, or. Milan, Italia).*
6. Numiţi primul vers (Viitorul).
7. Meritile în dezvoltarea culturii şi învăţământului naţional? *(a organizat clas ade ingineri – hotarnici, pentru prima dată citeşte lecţii în limba moldovenească la obiectele: matematică, geodezie şi arhitectură, piese teatrale, îmbogăţirea limbii în tematică şi cel, a înfiinţat primele ziare şi reviste naţionale, tipografii, fabrică de celuloză, Societatea medicilor şi naturaliştilor ş.a.).*
8. A căror scriitori a tradus operele? *(Rasin, Molier, Goldoni).*
9. Ce piese a scris? *(„Pentru Rareş”, „Elena Dragoş în Moldova”, „Întoarcerea munteanului din Anglia”).*
10. Care opere abordează tema ucraineană? *(„Ruxanda Prinţesă”, „Mazepa în Moldova”, publicaţia „Cazacii”, „Zâlnecul călătorului moldovean”, „Lvov”).*
11. Numiţi prima gazetă românească *(„Albina românească”).*
12. Numiţi operele şi volumele cunoscute? *(„Versuri”, „Fabule”, nuvele istorice „Ruxanda Prinţesă”, „Elena moldovanca”, „Valea albă”).*

13. Când a decedat şi unde se odihneşte G.Asachi? *(12.11.1869, biserica a „Patruzeci de Sfinţi” or. Iaşi, România).*

CONFERENŢĂ
„Scriitor, pedagog şi om de cultură”

1. Poteca vieţii lui G. Asachi.
2. A înbogăţit literatura materrnă în tematică şi gen.
3. G. Asachi – om de cultură.
4. Activitatea şi ideile pedagogice a lui G. Asachi.
5. G. Asachi şi cultura ucraineană.
6. G. Asachi i conteporanitatea.

Фотоматеріали про життя і творчість
Poze din viaţă şi activitate

Перша газета на румунській мові в Молдові «Албина роминяске»
Prima gazetă în limba română din Moldova „Albina românească”

Надпис-цитата румунського письменника М. Когелничану на пам’ятнику Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Citata scriitorului român M. Cogâlniceanu pe monumentul lui G. Asachi (Iaşi, România)

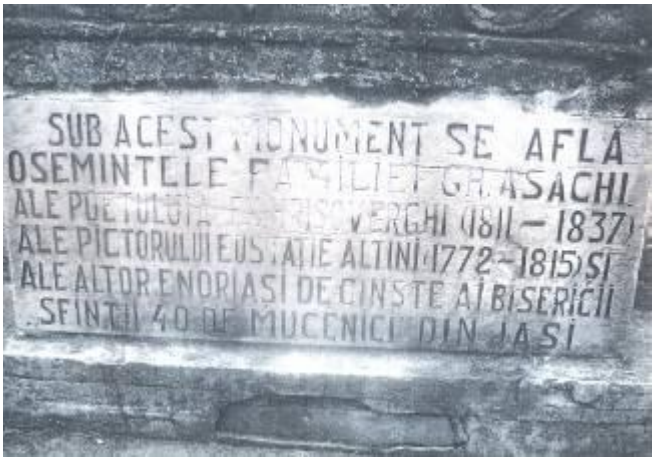

Н

Під цим пам’ятником поховані рештки сім’ї Г. Асакі, церква «Сорока Святих» (м. Ясси, Румунія)

Sub acest monument se află osemintele familiei G. Asachi, biserica „Patruzeci de Mucenici” (Iaşi, România)

Автопортрет (1808 - 1812)
(Рим, Італія)
Autoportret (1808 - 1812)
(Roma, Italia)

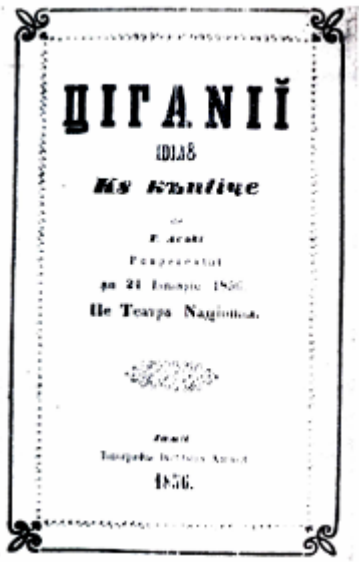

ЦІГАНІЇ

Ks кънтіце

Не Театра Naţionala.

1856.

Титульна сторінка драматичного твору «Цигани» (1856)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu la scrierea dramatică „Ţiganii” (1856)
(Iaşi, România)

CULEGERE
de
POESII
a lui
G. ASAKI
Ediția a treia, adăugită
Tipografia Institutului Albinet Române.
1863.

Титульна сторінка «Збірник поезії Г. Асакі» (1863)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Culegere de poiezii a lui G. Asachi”(1863)
(Iaşi, România)

ПОЕЗІЇ
АГА.Г.АСАКІ
МѢДАЛІСТЪ АКАДЕМІЕІ ДЕ РОМА.
ЕШІЙ
Ѧ ТІПОГРАФІА АЛБІНЕІ.
1836.

Титульна сторінка книги «Вірші» Ага. Г. Асакі (1836)
(Ясси, Румунія)
Foaie de titlu a cărţii „Poiezii” Aga. G. Asachi (1836)
(Iaşi, România)

ФАБУЛЕ АЛЕСЕ,

АГА Г. АСАКІ.

1836.

Титульна сторінка «Вибрані байки» Ага. Г. Асакі (1836) (Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Fabule alese” Aga. G. Asachi (1836) (Iaşi, România)

ROMANIEI

Титульна сторінка «Історичні румунські новели» Г. Асакі (1867) (Ясси, Румунія)
Foaie de titlu „Nuvele istorice a României” de G. Asachi (1867) (Iaşi, România)

Картина «Штефан Великий проголошує свій політичний акт в 1504»
Tablou „Ştefan cel Mare a Moldovei cuvântează al său testament politic în anul 1504”

Картина «Мати Штефана Великого заважає сину потрапити до Фортеці Нямц 1484» (1833)
Tablou „Mama lui Ştefan cel Mare împiedică pe fiul său de a intra în Cetatea Neamţ în 1484” (1833)

Г. Асакі на старості літ

G. Asachi la adânci bătrâneţe

Центральна районна бібліотека ім. Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Biblioteca centrală raională în numele lui G. Asachi (or. Herţa, Ucraina)

Технічний університет ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Universitatea tehnică „G. Asachi” (Iaşi, România)

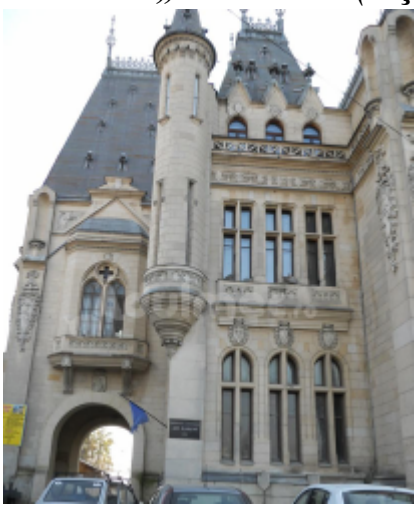

Повітова бібліотека ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Biblioteca judeţeană „G. Asachi” (Iaşi, România)

Початкова школа ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Şcoala primară „G. Asachi”(Iaşi, România)

Вулиця «Г. Асакі» (Кишинів, Молдова)
Strada „G. Asachi” (Chişinău, Moldova)

пг
Теоретичний ліцей ім. Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Liceul teoretic „G. Asachi” (Iaşi, România)

Вулиця «Г. Асакі» (Ясси, Румунія)
Strada „G. Asachi” (Iaşi, România)

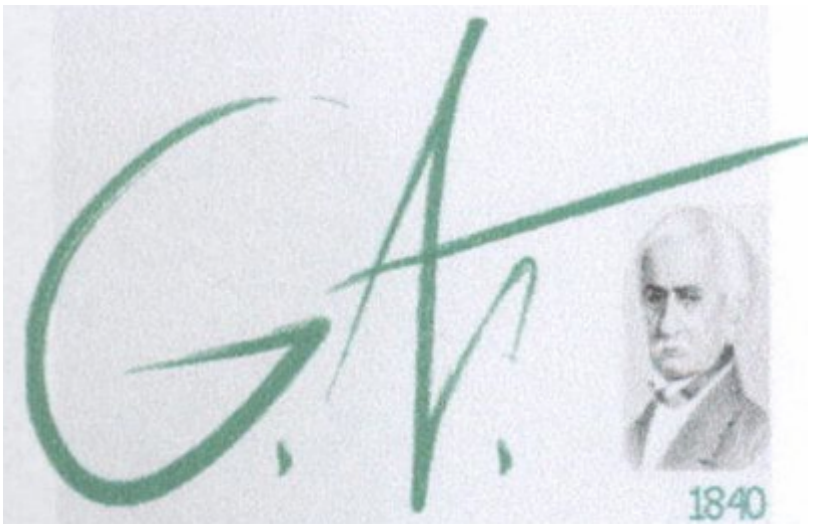

Автограф Г. Асакі
Autograful lui G. Asachi

Пам'ятник Г. Асакі (Ясси, Румунія)
Statuia G. Asachi (Iaşi, România)

Погруддя Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Bustul lui G. Asachi (or. Herţa, Ucraina)

Картина «Г. Асакі серед селян», автор Ю. Чудинов, 1988
(знаходиться в Герцаївській ЦРБ)
Tablou „G. Asachi şi ţăranii”, autor I. Ciudinov, 1988
(se află în biblioteca raională Herţa)

Районний ліцей ім. Г. Асакі (м. Герца, Україна)
Liceul raional G. Asachi (or. Herţa, Ucraina)

ЛІТЕРАТУРА
LITERATURĂ

Основні видання творів
Opere de vază

1. Асакі Г. Вибране / Г. Асакі ; пер. з рум. С. Келара. – К., 2000. – 166 с. – «Перлина світової класики».
2. Асаки Г. Исторические новеллы / Г. Асаки. – Кишинев, 1988.
3. Асакі Г. Мазепа в Молдавії ; Князівна Роксанда : повісті / Г. Асаки // Питання літературознавства. – Чернівці. – 1998. – Вип. 5; 2000. – Вип. 6.
4. Асакі Г. Побажання загального добра; Любов до вітчизни : статті / Г. Асакі // Відродження. – 1998. – № 4. – С. 36–37.
5. Асаки Г. Опєрє алєлє / Г. Асаки. – Кишинеу, 1957.
6. Asachi G. Opere în două volume. Vol. 1 : Scrieri în versuri / Note şi coment. de N. A. Ursu; Pref. de E. Levit; Prez. graf. de I. Cârmu. – Ch. : Editura Hyperion, 1991. – 550 p. („Clasicii noştri”).
7. Asachi G. Opere în două volume. Vol. II : Scrieri în proză şi dramatici / Prez. graf. de L. Cârmu. – Ch. : Editura Hyperion, 1991. – 568 p. („Clasicii noştri”).

Література про життя і творчість
Literatură despre viaţa şi activitatea

1. Асаки Георге // БСЭ. – 3-е изд. – М., 1970. – Т. 2. – С. 308.
2. Семчинський С. В. Асакі Георге / С. Семчинський // УРЕ. – 2-е вид. – К., 1977. – Т.1. – С. 270.
3. Асакі Георге (1770-1840) // Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К., 1997. – С. 30.
4. Асаки Георге // Краткая литературная энциклопедия. – М., 1962. – Т. 1. – С. 337.
5. Асаки Георге (1770 - 1840) // Антология современной молдавской поэзии. – Кишинев, 1988. – С. 333 – 368.

***

5. Асакі Георге // Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах : словник–довідник / М. Богайчук. – Чернівці, 2005. – С. 20–21.
6. Асакі Георге // Богайчук М. А., Дуб Р. Й. Письменники Буковини : посіб. для вчит. укр. л-ри та учнів 5-11 кл. – Чернівці, 1998. – С. 68–69.
7. Георге Асакі // Буковина. Визначні постаті: 1774–1918 : біогр. довідник / авт.–упоряд. О. М. Павлюк. – Чернівці, 200. – С. 174.

***

8. Богайчук М. А. Гордість молдавської культури / М. Богайчук // Рад. Буковина. – 1988. – 4 берез.
9. Богайчук М. А. Нерозривні струни // Буковина. – 1996. – 28 лют.

10. Гусар Ю. 1 березня народився румунський письменник, громадський діяч Георге Асакі (1788 - 1869) / Ю. Гусар // Вечірні Чернівці. – 2007. – 22 лют. (№ 8). – С. 6.

11. Келар С. Георге Асакі – видатний просвітитель XIX ст. / С. Келар // Відродження. – 1999. - № 4. – С. 31–35.

10. Романець О. Г. Асакі та І. Котляревський : сторінка з українсько-молдавських літературних взаємин / О. Романець // Матеріали Котляревських читань 1967 року. – Х., 1969. – Вип. 5. – С. 148–155.

11. Романець О. Давні родинні зв'язки / О. Романець // Рад. Буковина. – 1969. – 3 квіт., 3, 17 черв.

12. Романець О. І. Котляревський та Г. Асакі / О. Романець //
І. Котляревський у спогадах, дослідження. – К., 1969. – С. 427–431.

13. Чередарик М. Георге Асакі – книжник, гуманіст і письменник /
М. Чередарек // Яровит. – 1994. – № 11. – С. 8–9.

14. Пам'ятник Г. Асакі // Буковин. віче. – 1998. – 1 квіт. (№ 29). – С. 4.

15. [Георге Асакі] // Памятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини 2008 р.) : бібліогр. покажчик. – Чернівці, 2008. - С. 64–66.

Зміст
Cuprins

Передмова .....
Prefaţă .....
Основні дати життя і творчості. Життєва сторінка .....
Viaţa şi activitatea .....
Творча сторінка .....
Activitatea ……..
Українська сторінка .....
Tema ucraineană în creaţia ……
lui Gheorghe Asachi .....
Цікаво знати .....
Fapte înteresante .....
Цикл заходів .....
Ciclu de activităţi .....
Виставка–персоналія «Георге Асакі – просвітитель XIX ст.» .....
Expoziţie de carte „G. Asachi – iluministul viacului XIX” .....
Літературна вікторина «Шляхами життя і творчості Г. Асакі».....
Victorină literară „Pe potecile de viaţă şi activitate a lui Asachi” .....
Читацька конференція «Письменник, педагог і культурний діяч» .....
Conferenţă „Scriitor, pedagog şi om de cultură” .....
Фотоматеріали про життя і творчість ……..
Poze din viaţă şi activitate……
Література ……
Literatura……..

_ВІДРУКОВАНО НА ОБЛАДНАННІ
TIPĂRIT LA ECHIPAMENTUL
Герцаївської центральної районної бібліотеки ім. Г. Асакі
60500, м. Герца, Чернівецька область, вул. Ломоносова, 1, тел.: (03740) 2 – 15 – 88
mail. gercaevskayabiblioteka@bk.ru

Biblioteca centrală raională G. Asachi
60500, or. Herţa, reg. Cernăuţi, str. Lomonosov, 1, tel. (03740) 2 – 15 – 88
mail. gercaevskayabiblioteka@bk.ru